

Inför vårdhundar inom äldreomsorgen i Linköpings kommun, svar på motion (S)

Förslag till äldrenämndens beslut

1. Social- och omsorgsförvaltningens förslag tillstyrks.

Förslag till kommunstyrelsens beslut

1. Social- och omsorgsförvaltningens förslag tillstyrks.

Förslag till kommunfullmäktiges beslut

1. Motionen besvaras med hänvisning till att tillgång till terapi- och vårdhundar uppfylls genom möjlighet till det arbetssätt vissa verksamheter inom kommunen redan har.

Ärende

Mikael Sanfridson (S) föreslår i en motion att Linköpings kommun inför vårdhundar och rehab/terapihundar i äldreomsorgen. Han motiverar sitt förslag med att terapi- och vårdhundar bland annat skulle bidra till mindre ensamhet och bättre hälsa hos äldre.

I en systematisk översikt om effekter som socialstyrelsen genomfört finns visst vetenskapligt belägg för att det kan finnas positiva effekter med vårdhund avseende psykisk ohälsa, positiva känslor och ensamhet.

I Linköpings kommun finns utförare som redan idag använder sig av vårdhundar utan extra ekonomisk ersättning.

Mot denna bakgrund föreslås motionen besvaras med hänvisning till att redan i dag finns möjlighet till ett arbetssätt som innefattar tillgång till terapi- och vårdhundar.

Beslutsunderlag:
Tjänsteskrivelse - Inför vårdhundar inom äldreomsorgen i Linköpings kommun, svar på motion (S), 2021-10-22
Motionen

Bakgrund

Mikael Sanfridson (S) har inlämnat en motion med förslag att kommunfullmäktige beslutar att Linköpings kommun inför vårdhundar och rehab/terapihundar i äldreomsorgen.

Som skäl för yrkandet anges att terapi- och vårdhundar under många år har använts inom vård och omsorg i Sverige. Metoden med terapi- och vårdhundar har utvecklats och är idag populär. Terapi- och vårdhundar som används inom äldreomsorgen sprider glädje, lindrar depressioner, ger lust till fysisk aktivitet och stimulerar till att utveckla kompensatoriska förmågor. Motivationen till nödvändig träning för de boende ökar och träningen blir roligare, vilket gör den mer effektiv. Samtidigt har hundarnas medverkan visat sig stärka självförtroendet och ökat förmågan till socialt samspel hos boenden, vilket är viktigt för att bryta äldres ensamhet. Terapi- och vårdhundar stärker och utvecklar boendes sociala, emotionella, fysiska och kognitiva förmågor. Risker i form av allergi och infektionssjukdomar har visat sig vara små.

Genom att ha terapi- och vårdhundar i Linköpings äldreomsorg är motionären övertygad om att det skulle öka glädjen och motivationen hos de boende, vilket skulle bidra till mindre ensamhet och bättre hälsa.

Utredning

Enligt uppgifter hos Socialstyrelsen finns det flera varianter av arbete med djur i vården. De enklare varianterna kallas ofta djurassisterade aktiviteter och går ut på att man har med ett djur som kan underlätta vårdsituationen för patienten. Djuret ska här ge stimulans och aktivera, till exempel till promenader. När det rör sig om en målinriktad insats där djuret är en integrerad del i vård- och behandlingsprocessen och den tillhandahålls av särskilt tränade experter kallas det ofta för djurassisterad terapi.

Äldrenämnden eller ett vårdboende eller ett företag kan inte äga en vårdhund och tillhandahålla den på något allmänt sätt. Terapihundsarbete genomförs av ett ekipage med en specifik hundförare som är utbildad tillsammans med en hund, som bedömts lämplig att vara terapi- och vårdhund.

Socialstyrelsen anger att Vårdhundsprogram bör vara upprepade, eventuellt schemalagda och i närvaro av en för syftet utvald och tränad hund med förare som besöker de äldre. Programmet ska innehålla individuella sessioner, eventuellt i kombination med gruppaktiviteter, och fungera som en social aktivitet, målinriktad träning eller behandling. Vårdhund kan användas som en allmän insats för alla personer i särskilt boende som önskar det och som bedömts lämpliga. Vårdhund kan även ges som individuellt behovsprövad insats till en äldre person.

I Sverige finns ett par företag som utbildar vård- och terapihundar. Ett av företagen utbildar och certifierar vård- och terapihundar enligt svensk fastställd standard. Utbildningarna är lite olika uppbyggda men innehåller lämplighetsprövning och utbildning som tar ca ett år. Kostnaden ligger på drygt 30 000 kr för hela utbildningen. Hunden ska vara mellan 1-4 år när den påbörjar utbildning.

Vid införande av vårdhund är det viktigt att följa systematiskt kvalitetsarbete med riskanalyser och hantering därefter, för att minimera risker såsom smittorisker (framförallt kan hunden bära med sig smitta i pälsen, mellan boende, om inte god handhygien sköts), allergier, hundrädsla och säkerhet för hunden.

Evidens

Socialstyrelsen tog 2014 fram en vägledning till gällande regelverk för Hundar i vård och omsorg, Vårdhund för äldre i särskilt boende - en systematisk översikt om effekter och vetenskapligt stöd. (Art.nr. 2014-1-25)

Översikten visar genomgående att det finns ett otillräckligt vetenskapligt stöd om effekter av vårdhundsprogram. Det uppges i översikten att för enskilda personer kan det emellertid ha betydelse och göra skillnad att träffa en vårdhund. Resultaten indikerar att det kan finnas positiva effekter med vårdhund avseende psykisk ohälsa, positiva känslor och ensamhet, även om resultaten på gruppnivå inte når tillräcklig statistisk styrka. Området skulle behöva beforskas ytterligare och det behövs fler välgjorda studier för att kunna belägga effekterna, menar Socialstyrelsen.

Vid ett införande av vårdhund är det viktigt att det görs med hänsyn till de regler som finns och de boendes individuella behov. Insatsen behöver också utvärderas och följas upp lokalt.

Efter Socialstyrelsens genomgång har det tillkommit en del svensk forskning inom området.

Enligt en avhandling vid Karolinska institutet från 2015, "Being in the present The meaning of the interaction between older persons with Alzheimers disease and a therapy dog", av Anna Swall, kan besök av vårdhund lindra och vara ett personcentrerat alternativ för äldre personer med Alzheimers sjukdom. Personer med alzheimer uttrycker sig ibland genom symtom och beteenden som är svåra att hantera för både dem själva och dem som vårdar dem. Alternativa behandlingsmetoder rekommenderas och här har terapihundar visat sig vara till nytta för att öka välbefinnandet och minska symtomen. Syftet med den aktuella avhandlingen var att få en djupare förståelse för vårdhundens inflytande på personer med alzheimer. Forskaren har filmat deltagarnas möten med vårdhund, intervjuat hundförare och vårdpersonal samt bland annat mätt aktivitets- och sömnrivor. Resultatet visar att mötet med en vårdhund kan ge

en stunds andrum från sjukdomen. Den äldre personen börjar prata om sig själv och livet, både i nutid och dåtid. Han eller hon distanserar sig från symtomen och kan visa sig som en person som fungerar tillsammans med hunden. Sammanfattningsvis framkommer av avhandlingen att vårdhundteamets närvaro med personen med Alzheimers sjukdom inger mening, som tar fram personens dolda egenskaper och förmågor, men som också lyfter fram varje person individuellt. Vårdhundbesök för personer med Alzheimer's sjukdom kan eventuellt ses som ett personcentrerat alternativ för några personer.

2015 kom också en uppsats från två arbetsterapeutstuderande, Kristina Sandin och My Persson kallad "Arbetsterapeuters erfarenheter av vård- och terapihunds inverkan på delaktighet i aktivitet". Slutsatsen, de drog av sin undersökning, blev att vård- eller terapihund har en positiv inverkan på boendes delaktighet i aktivitet. Detta genom att hunden kan motivera de boende till att delta i aktiviteter, socialisera de boende med bland annat varandra, öka deras fysiska och kognitiva förmågor samt minska oro. Vård- eller terapihund kan därför vara ett effektivt verktyg för arbetsterapeuter att använda.

2016 utredde Metodrådet i sydöstra sjukvårdsregionen vetenskaplig evidens för användning av vårdhundar. Det de kom fram till var att även om det finns otillräckligt vetenskapligt underlag för att användning av vårdhundar har säkerställda positiva effekter på hälsan påvisats, andra positiva effekter kan uppnås t.ex. ökad trivsel och att vården underlättas. De fann inte heller några betydelsefulla risker med användning av vårdhundar.

Användande av vård- och terapihundar i kommuner i Sverige

Flera kommuner i Sverige använder sig av vårdhundar. I Uppsala t.ex. jobbar en hundförare med hund i olika verksamheter. Stenungssund har en anställd med två hundar som får uppdrag genom en form av remiss. I Nässjö kommun är det också ett hundekipage anställt som får uppdrag i olika verksamheter i kommunen. Cirka 500 besök genomförs i Nässjö på ett år och de har kunnat mäta effekter av arbetet.

Även i Linköpings kommun finns det enheter som använder sig av vårdhundar. Ostgota Care har stått för kostnader för utbildning för ett besöks- och terapihundsteam som nu används i deras olika verksamheter, bl.a. på Augustbergsgården. Fyra timmar i veckan arbetar teamet och hundföraren uppbär lön för de timmarna. De ser att det verkligen hjälpsamt genom att terapihundsteamet stimulerar till fysisk aktivitet, ger stressreduktion, värme och fysisk kontakt som många av de boende i deras verksamheter saknar, uppger verksamhetschefen.

Vardaga i Linköping har en timanställd arbetsterapeut/aktivitetsansvarig med egen utbildad vård- och terapihund som verkar på enheter inom äldreomsorgen.

Ekonomiska konsekvenser

Vetenskapliga studier av kostnadseffektivitet eller ekonomiska konsekvenser av att införa vårdhundar saknas.

Vid ett eventuellt generellt införande av vårdhundsarbete skulle de ekonomiska konsekvenserna bli olika beroende på val av form för vårdhund. Skulle t.ex. sättet väljas att ha en heltidsanställd hundförare, som verkar i kommunens alla äldreomsorgsverksamheter, innebär det en kostnad på ca 500 000 kronor på ett år. Väljer man att också bekosta utbildning för lämpliga ekipage så tillkommer utbildningskostnaden.

Av exemplen från Linköping framgår att utförare utan extra ekonomisk ersättning på eget initiativ i viss mån anordnar terapi- och vårdhundsarbete.

Kommunala mål

Välfärdstjänster med hög kvalitet, tillgänglighet och individen i centrum

I Linköping ges snabb, tillgänglig och korrekt service genom digitala lösningar. Företagens situation underlättas genom effektiva och förutsebara regler. Vård- och omsorgstjänster ges utifrån en helhetssyn på den enskilde. Alla Linköpingsbor kan åldras med värdighet där kommunen tillgodoser dem med störst behov. I Linköping finns många alternativ som individen själv väljer mellan. Det civila samhället är en naturlig samarbetspartner i att skapa fler kontaktytor och ge ett bättre stöd till individen med fokus på närhet och gemenskap. Kommunens välfärdstjänster kännetecknas av trygghet, värdighet och delaktighet oavsett utförare.

Information eller förhandling enligt lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet

MBL-information eller förhandling är inte påkallad.

Kommunledningsförvaltningen

Social- och omsorgsförvaltningen

Paul Håkansson

Linda Ljungqvist

Beslutet skickas till:
Kommunstyrelsen